

Р.Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон» (1970)

Зміст

Анкета	1
1. Історія написання.....	1
2. Фінансовий успіх	1
3. Жанр	2
4. Герої	2
5. Композиція	2
6. Місце та час дії.....	2
7. Тема.....	2
8. Ідея	2
9. Проблематика	3
10. Конфлікт	3
11. Алегоричні образи.....	3
12. Мораль притчі	3
13. Біблійні мотиви.....	3
14. Буддистські мотиви	3
Сюжет	4
Афоризми	5
Теорія літератури	6
Джерела	7

Анкета

1. Історія написання

Ідея написання повісті виникла в 1959 році і була реалізована майже через 10 років. Письменник вважав, що він не автор твору, а лише медіум. Одного разу, прогулюючись туманним берегом каналу Белмонт Шор (штат Каліфорнія), він почув Голос, який вимовив загадкові слова: «Чайка Джонатан Лівінгстон». Підкоряючись Голосу, він сів за письмовий стіл і записав марево, що пройшло перед його очима, як кінофільм. Але на цьому історія майже скінчилась. Як письменник не намагався власноруч продовжити повість, йому це не вдалось, аж поки через 10 років не примарилось продовження. Повість не одразу вразила видавців і читачів, спроби видати її окремою книжкою закінчилися невдало. Лише після того, як книжку було ілюстровано чудовими фотографіями фотографа-анімаліста Расела Масона, вона стала успішною.

2. Фінансовий успіх

За цей твір Р.Бах заробив чотири мільйони триста доларів. Як багато з тих, хто раптово розбагатіли, письменник майже нічого не розумів у справах управління фінансами. Він довірив це консультанту, який незабаром завів справи в глухий кут. Збитки становили мільйони доларів. Минуло якихось два-три роки і, через проблеми з податками, він був змушений оголосити себе банкрутом. Довелося відписати всі майбутні прибутки від «Чайки ...», а також права на ще

ненаписані книги уряду Сполучених Штатів. Р.Бах звільнив фінансового консультанта і написав цілий ряд нових книг, які теж стали бестселерами. Протягом декількох років він знову став кредитоспроможний і викупив в уряду права на всі свої книги.

3. Жанр

Філософська повість-притча про призначення людського життя.

4. Герої

Чайка Джонатан Лівінгстон (ім'я чайки Джонатан Лівінгстон – ім'я славетного американського льотчика 30-х років ХХ ст.), Флетчер Лінд, Чіанг, Салліван, Терренс Лоуелл, Керк Мейнард, зграя.

Герої цієї притчі, не виключаючи й Джонатана, виписані досить схематично. У них одна пристрасть - політ, одна доля: вигнання зі Зграї → знаходження Учителя → наполеглива праця → просвітлення (осягнення істини) → досягнення досконалості. Система образів побудована на протиставленні сірої Зграї (вісім тисяч очей) та чайки Джонатана з його сімома учнями (число «8» - як відображення восьми заповідей буддійського образу життя).

Характеристика героїв

Наставник Салліван і старий Чанг – втілення мудрості, вигнанець Флетчер Лінд – дуже молода чайка, сильний, спритний, Мартін Уільям – непомітний і маленький, Клерк Мейнгард – із зламаним крилом, Чарльз-Роланд – здивований, щасливий і повний рішучості

5. Композиція

Притча містить чотири частини та посвяту: «Справжньому Джонатану-Чайці, яка живе в кожному із нас».

Три частини композиції твору відображають *три ступені духовного самовдосконалення Джонатана Лівінгстона*:

I частина - осягнення істини, ідеї свободи;

Перша частина зображує духовне пробудження Джонатана, який прагне змінити своє життя та не вдовольняється подіями буденності. Всі його дії не тільки не отримали підтримку Зграї, а й призвели до нерозуміння і вигнання;

II частина - досягнення досконалості;

Друга частина присвячена зображенню прекрасних небес і розумінню того, що «Небеса — це не місце і не час. Небеса — це досягнення довершеності»;

III частина - прагнення поділитися знанням вищої істини з учнями, щоб вони теж втілили у собі ідею Великої Чайки, всеохоплювальну ідею свободи.

Третя частина побудована на виявленні невірного та дійсного розуміння суті польоту, що призводить до протистояння: учні – вчителі

Водночас чітко простежується трикутник: *земля - небеса – земля*.

Четверта частина вийшла у 2013 р. після авіаційної катастрофи, в яку Р.Бах потрапив у 2012 р.

6. Місце та час дії

Місце та час дії повісті не визначено. У першій та третій частині це узбережжя моря. У другій — інша, неземна реальність, «небеса», як їх назвав Джонатан. Окрім того, у другій частині герої на деякий час опиняються на планеті з зеленим небом і подвійною зіркою замість сонця

7. Тема

Розповідь про птаха, який не хотів бути таким як всі, якого не цікавили низькі турботи повсякденності, який намагався пізнати основу вічного життя, досягти досконалості та зрозуміти що таке доброта та любов.

8. Ідея

Життя – це не процес вдоволення власних потреб їжею, боротьба за владу; жити – це не боятися робити щось нове, розвиватися, самовдосконалюватися, не стояти на місці, постійно йти вперед

та жити за власним розсудом та бажанням, а не за тими правилами, які диктує нам суспільство.

Головна ідея – ідея безмежного самовдосконалення

9. Проблематика

• сенс життя; • стосунки батьків та дітей; • турботи повсякденності й прагнення до високого; • невігластво й жага до знань; • філософське розуміння добра й любові; • свобода; • самовдосконалення; • призначення людини.

10. Конфлікт

Між духовністю та бездуховністю; мрією та буденністю; прагненням до самовдосконалення, до ідеалу та заскоружлістю, душевним застоєм: Джонатан — Згряя, Рада Старійшин

11. Алгоритичні образи

Джонатан – прагнення самовдосконалення, свободи, незалежності від матеріального світу; потяг до високих ідеалів; здатність до Прориву; безстрашність у відкритті нового; вміння любити тих, хто ненавидить і не розуміє тебе; людина, котра сповідує ідеали добра і любові, вчить інших жити гідно і піднесено.

Крила – воля, духовність, натхнення.

Політ Джонатана – свобода, необмеженість дій.

Згряя чайок — наше повсякденне життя; суспільство, в якому панують споживацькі ідеї. Людей, які сповідують високі ідеали не розуміють і не сприймають їхніх ідей; часто такі люди - вигнанці

Прагнення Джонатана вдосконаливати свій політ – це наше бажання вирватись із дріб'язкової суєти, пізнати сенс життя й осмислити своє місце в суспільстві.

Прорив - здійснення якогось відкриття, значне досягнення

Небеса - це стан досконалості, високий рівень розвитку людини, пізнання істини.

Образ Великої Чайки - ідеал, вища істина, досконалість, Бог

Згряя - чайка Джонатан Лівінгстон - натовп і творча особистість; матеріальне й духовне; обивательська філософія й філософія пізнання світу й власних можливостей, їх ролі для людини й суспільства.

Ніч – час поразки, панування темних сил. Але це час зародження нового, час аналізу власних думок, прийняття рішення.

Вітер – нездоланна стихія, сила, яка здатна керувати долею. Але також символ свободи і нестримності. Живий подих Всесвіту, підтримка всього живого. Як посланці богів можуть вказувати на присутність божества. Іноді асоціюється з крилами.

Зірка – дороговказ, символ приходу Спасителя.

Місяць – символ циклічного відновлення, відродження, безсмертя.

Сонце – джерело життя, світло.

Море – символ життя у всіх його проявах.

Чайка – символ дії, великого потенціалу, котрий може привести до чудового результату.

12. Мораль притчі

місія кожного полягає в тому, щоб стати більш досконалим, люблячим. На цій дорозі нікому не гарантована втрата старих друзів (навіть родини), однак не треба перейматися цим, за певний час з'являться нові. Необхідно кожному пам'ятати і не забувати про те, що в усіх випробуваннях їх буде підтримувати безмежна сила світла.

13. Біблійні мотиви

паралелі з біблійними оповідями про Ісуса Христа простежуються в самій ідеї вигнання тих, хто не схожий на інших; в обраності Джонатана, у його поверненні на землю після смерті; у дивах та стосунках Учителя і тих, хто відкритий для знань.

14. Буддистські мотиви

перетворення і досягнення досконалості (основний постулат буддизму) втілюються у словах чайки Саллівана: «*Мета життя - пошук досконалості, а завдання кожного з нас - максимально*

наблизити її прояв у самому собі, у власному стані і поведінці. Закон на всіх рівнях буття - той самий: свій і наступний світ ми вибираємо за допомогою знання, яке знайшли тут. І якщо тут ми віддаємо перевагу невігластву, то знання наше залишилось дотеперішнім, - наступний наш світ нічим не буде відрізнятися від теперішнього, всі його обмеження будуть збережені, і таким же непідйомним буде гнітючий вантаж незрозумілого виклику». «Ми обираємо для себе наступний світ завдяки тому, чого навчилися у попереднім. Не навчишся нічого - і наступний світ не буде нічим різнитися від попереднього, і в ньому на тебе чекатимуть ті самі перешкоди і свинцевий тягар незнання».

Наявність євангельських та буддистських мотивів критики пояснювали розквітом у 60-70-х роках ХХ століття молодіжного руху «хіпі», представники якого відмовилися від споживацького погляду на життя, стверджували культ свободи, любові, проголосили своїми кумирами Ісуса, Будду, Ганді, звернулися до східних релігійних учень.

Сюжет

Головний герой - Чайка Джонатан Лівінгстон - був не таким, як уся зграя. Його не приваблювала їжа, він мріяв навчитися літати, зрозуміти, що треба зробити, щоб при-скорити політ. Задля реалізації своєї мети відмовився від їжі, незважаючи на худобу, бо мав одні кістки та пір'я. Таку позицію Джонатана в зграї ніхто не розумів, навіть його батьки, які постійно нагадували синові про вічне покликання чайки - літати для того, щоб їсти. Тому поведінка героя сприймалася іншими як своєрідне протиставлення, бажання залишитися вільним і незалежним від загальноприйнятих законів, прагнення зазирнути в майбутнє, викликати в інших бажання до досконалості та зміни життєвого устрою на краще.

Чайка Джонатан працював на межі своїх можливостей, намагався бути зосередженим та обережним, проте часто зазнавав невдач. Іноді падав на поверхню води так боляче, що йому здавалося, ніби розбився. У такі хвилини намагався бути нормальною чайкою, усвідомлюючи, що так буде краще для всіх. Потім розумів, що втрачав зв'язок із Силою, що змушувала його шукати знання. Це спонукало знову опанувати свій страх і, основи мистецтва вищого пілотажу, залишатися вірним своїй мрії.

Щасливий і окрилений радістю відкриття власного Прориву (усі навчаться літати, здобудуть свободу), він чекав на визнання зграї. Однак його покликали до Кола з метою відлучити від себе, прирекли на самотність через безвідповідальність і небажання скоритися. Усі члени зграї були переконані в одному: нікому із чайок не дано зрозуміти сенс життя, тому що вони приходять у світ для того, щоб їсти і за рахунок цього якомога довше в ньому існувати.

Незрозумілий, нескорений, самотній, решту своїх днів Чайка Джонатан провів у вигнанні. Герой не дорікав собі, не шкодував про ціну, що її довелося заплатити за своє прагнення бути першим серед інших у пошуку Прориву. Єдине, що непокоїло його, - це відмова інших чайок повірити в славу польоту. Причини такого порочного життя він вбачав у страхів, злості і нудзі.

Чайка Джонатан не один мав бажання навчитися майстерно літати. Були зграї чайок, які літали і постійно вдосконалювали свою техніку польоту. Йому пощастило зустрітися з такими розумними птахами, повернутися на їхню землю, бути прийнятим до їхньої зграї. Чайка Джонатан бачив, що для кожної чайки найвагомим у житті було удосконалення польоту і самого себе. Йому було дуже гарно з розумними птахами. Він багато чому навчився у своїх братів, у нього навіть були учні. Однак за природою Чайка Джонатан був народжений для того, щоб відкривати істину для інших. Йому понад усе хотілося повернутися до своєї рідної зграї і навчати своїх братів гарно літати. Повертаючись до рідних країв, Джонатан зустрівся з Чайкою Флетчер Лінд, якого вигнали за любов до польоту. Він став ідеальним учнем Джонатана. Через три місяці до них приєдналося ще шість учнів-чайок - вигнанців, яких захопила ідея літати заради польотів. Коли всі вони набули певної майстерності, Чайка Джонатан повідомив їм про

те, що настав час повернутися до рідної зграї. Однак учні не поділяли думок свого вчителя, тому що знали, що без дозволу не можна повертатися туди, де їх не чекають і куди не кликали. Переконливими для них стали такі слова Чайки-вчителя: «Ми вільні, а тому маємо право йти туди, куди бажаємо, і бути самими собою усюди, де знаходимося». Саме ці слова пробудили у птахів дух свободи, незалежності, гордості і бажання не коритися іншим, показати, що вони можуть жити ще краще і без зграї.

Повернення і політ чайок-вигнанців захопив зграю, яка, не зважаючи па заборону Голови, почала з ними спілкуватися. Поступово навколо Джонатана та його учнів з'являлися птахи, які приходили уночі, щоб слухати пояснення вчителя. Спочатку вони ховалися, боялися бути викритими. А вже через місяць від зграї відколосалася перша чайка Терренс Лоуелл, яка стала восьмим учнем Джонатана. Слідом за нею із зграї пішов Керк Мейнард.

Тисячі птахів милувалися польотом Джонатана та його учнів, прислуховувалися до слів учителя, не звертаючи уваги на те, що їх можуть побачити. Щодня кількість чайок збільшувалася. У зграї про Джонатана говорили різне: він або Бог, або диявол. Більшість усе ж таки схилилися до другого твердження. Водночас ніщо не зупиняло Чайку Джонатана у своєму прагненні змінити життя чайок на краще. І коли він побачив, що його учні вже не потребували допомоги, назавжди покинув їх, виконавши свою місію на землі. Його смерть - це перехід до нового життя і нових страждань.

Афоризми

- 1) Життя – це не лише пожива, боротьба та влада...
- 2) Ми подолаємо свою неміч, ми станемо іншими – сильними, розумними! Ми будемо вільні! Ми навчимося літати!»
- 3) Тепер нам справді є для чого жити – щоб учитися, відкривати нове, бути вільними!
- 4) Тільки нудьга, страх і злість скорочують життя
- 5) Мета нашого життя — досягти вершини і передати свої знання іншим.
- 6) Ми вибираємо для себе наступний світ завдяки тому, чого навчились у попереднім. Не навчисься нічого — і наступний світ не буде нічим різнитися від попереднього, і в ньому тебе чекатимуть ті самі перешкоди і свинцевий тягар незнання.
- 7) Небеса - не місце і не час. Небеса - це досконалість
- 8) Єдиний справедливий закон - це шлях до свободи
- 9) Звичайно, не треба любити ненависть і зло. Ти просто повинен бачити кожную чайку такою, яка вона є насправді, бачити в усіх добро і допомагати їм, аби вони й самі змогли побачити свою істинну сутність. Ось що я називаю любов'ю.
- 10) Стверджуючи, що ти чогось не можеш, ти позбавляєш себе всемогутності.
- 11) Якщо тобі коли-небудь захочеться знайти таку людину, яка зможе здолати будь-яку, навіть найважчу біду і зробити тебе щасливим, коли цього не може більше ніхто, ти просто подивися в дзеркало і скажи: «Привіт!».
- 12) Твій вчитель – це не той, хто тебе вчить, а той, у кого вчишся ти.
- 13) Кожна людина, що з'являється в твоєму житті, всі події, які з тобою відбуваються – все це трапляється з тобою тому, що це ти притягнув їх сюди і те, що зробиш з усім цим далі, ти вибираєш сам ...
- 14) Я дуже ціную дві речі – душевну близькість і здатність доставляти радість.
- 15) Дуже легко перевірити чи закінчена твоя місія на Землі: якщо ти живий – вона триває.
- 16) Немає такого поняття, як невдача. Все має в собі причину і приховує урок.
- 17) Жодне бажання не дається тобі окремо від сили, що дозволяє його здійснити.
- 18) Кокон - кінець шляху для гусениці, але початок життя для метелика.

- 19) Якщо ти не можеш знайти щастя через власні справи і вчинки, а чекаєш справ і вчинків від інших, значить у тебе, дійсно, серйозні труднощі в житті.
- 20) Поки не відчуєш реальну загрозу втрати чогось дуже важливого, до тих пір можна і не зрушитися з місця.
- 21) Кожна перешкода на твоєму шляху містить у собі безцінний урок.
- 22) Часто ми самі собі створюємо труднощі, оскільки дуже потребуємо цих уроків.
- 23) Ніхто з них не міг повірити, що політ ідей може бути так само реальним, як політ вітру і політ птаха...
- 24) Той, хто хоч раз торкнувся вершини пізнання, уже не може бути залежним
- 25) Три найгарніші речі у світі: розуміння того, що ми набагато більші, ніж здається; що ми маємо силу, яка виходить за межі нашого розуміння; що світ навколо нас – лише школа, до якої ми ходимо, місце, де ми можемо випробувати навички стати кращими людьми.
- 26) Ти майстер в тому, що пережив, ремісник в тому, що переживаєш, і дилетант в тому, що тобі доведеться пережити.
- 27) Щоб привернути щось у своє життя, уяви, що воно там вже є.
- 28) Важливо не те, чи програємо ми в грі, а важливо як ми програємо і завдяки цьому змінимося, що нового винесемо для себе, як зможемо застосувати це в інших іграх. Дивним способом поразка виявляється перемогою.
- 29) Якщо ви хочете мати те, що ніколи не мали, - почніть робити те, що ніколи не робили
- 30) Стіни не захищають. Вони ізолюють.
- 31) Помилка не буває. Події, які ми притягуємо в наше життя, якими б неприємними для нас вони не були, необхідні для того, щоб ми навчилися того, чого повинні навчитися. Яким би не був наш наступний крок, він потрібен для того, щоб досягти того місця, куди ми вибрали йти.
- 32) Істина чекає кожного, хто побажає її знайти.
- 33) По своїй волі ви опинилися в світі, який створили для себе ми самі. Що тримаєте в серці своєму, те і збудеться, чим найбільше захоплюєтеся, тим і станете.
- 34) Успіх – це ідея плюс втілений вибір. Озирнись навколо: все, що ти бачиш, до чого можеш доторкнутися руками, колись було лише невидимою ідеєю, поки хтось не втілив її в життя.
- 35) Живи так, щоб ніколи не було соромно. Якщо те, що ти робиш або говориш, стане відомо усьому світу, — навіть якщо те, що стане відомо, буде неправдою.
- 36) Згадай, звідки ти прийшов і куди ти йдеш, і насамперед подумай про те, чому ти створив безлад, в який сам потрапив.
- 37) Свободи і радості немає ніде поза нами! Скажіть собі, що вони у вас є — і вони будуть! Дійте так, як ніби вони ваші, і вони будуть ваші!
- 38) Ми притягуємо в своє життя все те, про що думаємо.
- 39) Неприємності – це не найгірше, що може з нами статися, найгірше, коли з нами нічого не відбувається! Немає такого нещастя, яке не могло б стати благословенням, і немає такого благословення, яке не могло б обернутися нещастям.

Теорія літератури

Притча — це невеликий алегоричний твір повчального характеру з чітко вираженою мораллю. Композиційно притча складається з двох елементів. Перший — алегорична оповідь із прихованим символічним значенням; другій — ідея, що виявляється через розкриття смислу, закладеного в оповіді.

Притчевість — це така якість художнього твору, що виявляє завуальоване, приховане в тексті, його вихід на морально-етичну та філософську проблематику на високому рівні узагальнень.

Особливості притчі:

- ✓ двоплановість (*перший – текстовий* – спроби Чайки опанувати фігури вищого пілотажу, досягти досконалості в польоті та передати свої знання учням, *другий – символічний* – побудований на символічних значеннях окремих слів);
- ✓ мораль та дидактизм;
- ✓ символічні образи та наявність алегорій;
- ✓ прихований зміст (підтекст) (автор зупиняється лише на важливих, головних моментах не відволікаючись на дрібниці та описи. Але переповісти його дуже важко, бо філософський зміст дуже глибокий і має бути розгаданий читачем, і кожен читач може зрозуміти його по-своєму);
- ✓ ускладнені просторово-часові характеристики (події не визначені ні хронологічно, ні територіально: всі польоти проходять над якимось морем, тут і зараз, поза часом); філософський, загальнолюдський зміст; герої схематичні (наприклад, у Джонатана лише одна пристрасть — політ, лише один шлях - стати Вигнанцем).

Художній конфлікт — зіткнення, боротьба, на яких побудовано розвиток сюжету в художньому творі

Алегорія – це художній засіб, за допомогою якого узагальнене поняття розкривається через конкретні образи.

Джерела

- Богосвятська А.-М.І.**, Ковальова Л.Л. Зарубіжна літ-ра для загальноосвітніх навч.закл. з поглибленим вивченням філології : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. - Львів: Світ, 2016.
- Волкова Ю.** Досконалості немає меж. Два уроки за повістю-притчею Річарда Баха "Чайка Джонатан Лівінгстон" // Зарубіжна література в школах України. - 2016. - № 5. - С. 49-53
- Волощук Є.В.** Зарубіжна література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ: Генеза, 2016. — С. 270-284
- Гаркуша З.М.** Річард Бах. «Чайка Джонатан Лівінгстон». - [Електронний ресурс] – Режим доступу: zoya273.wordpress.com
- Горобченко Ірина.** Річард Бах. "Чайка Джонатан Лівінгстон". Міні-підручник, 8 клас // Всесвітня література в сучасній школі. - 2016. - № 10. - С. 27-33. Всесвітня література в сучасній школі. - 2016. - № 11. - С. 38-47
- Гузь О. О.** Орієнтовне поурочне планування для 8 класу. Уроки № 50-57 // Зарубіжна література в школах України. - 2017. - № 2. - С. 22-47.
- Гузь О. О.** Притча Р. Баха "Чайка Джонатан Лівінгстон" // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2014. - № 3. - С. 19-21.
- Кадоб'янська Н. М.**, Удовиченко Л.М. Зарубіжна література: підруч. для загальноосвіт. навч. закладів. 8 клас. - Харків: СИЦІЯ, 2016.
- Ковбасенко Ю. І.** Зарубіжна література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Київ: Літера ЛТД, 2016. — С. 308-316
- Мегедь І.** Вивчення нововведених у програму творів у 8-му класі. Річард Бах «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон»
- Ніколенко О. М.**, Зуенко М.О., Стороха Б.В. Зарубіжна література: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл.— К.: Грамота. 2016.
- Парашич В. В.** Усі уроки зарубіжної літератури. 8 клас. II семестр: — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — С.223-237
- Повість-притча Річарда Баха "Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон" як відображення світогляду "розбитого покоління"** - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://diplomba.ru/work/94385>
- Северин О.** У пошуках себе і високого польоту.(Урок позакласного читання за повістю Річарда Баха "Чайка Джонатан Лівінгстон" // Зарубіжна література в школах України. - 2016. - № 7-8. - С. 34-38.
- Чоловська О.** Стежка до себе в лабіринтах долі (за творами Річарда Баха "Чайка Джонатан Лівінгстон" і "Единственная" // Зарубіжна література в школах України. - 2016. - № 4. - С. 29-31.